

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
САОБРАЋАЈНИ ФАКУЛТЕТ

Др Наташа ТОМИЋ-ПЕТРОВИЋ

САОБРАЋАЈНО- ТРАНСПОРТНО ПРАВО

ПРАКТИКУМ

БЕОГРАД
2019.

Рецензент:	др Мирко Васиљевић
За издавача:	декан, др Небојша Бојовић
Главни и одговорни уредник:	др Маријана Петровић
Технички уредник:	Гордана Марјановић
Корице:	Предраг С. Здравковић
Издавач:	Универзитет у Београду – Саобраћајни факултет, Војводе Степе 305; телефон: 3976-017; fax: 3096-704; http://www.sf.bg.ac.rs
Припрема:	Издавачка делатност Саобраћајног факултета телефон: 3091-344; e-mail: izdavacka_delatnost@sf.bg.ac.rs
Штампа:	Пекограф д.о.о., 11080 Земун, Војни пут 258/д телефон/fax: 3149-166; e-mail: pekograf@sbb.rs http://www.pekograf.com
Тираж:	150 примерака

ISBN 978-86-7395-406-6

На основу одлуке Уређивачког одбора Саобраћајног факултета Универзитета у Београду број 793/2 од 10. септембра 2019. године, одобрава се за употребу у настави као помоћни уџбеник за предмет "Саобраћајно-транспортно право"

CIP – КАТАЛОГИЗАЦИЈА У ПУБЛИКАЦИЈИ
Народна библиотека Србије, Београд

347.763(075.8)

ТОМИЋ Петровић, Наташа М., 1972-

Саобраћајно-транспортно право : практикум / Наташа Томић-Петровић. - Београд : Саобраћајни факултет, 2019 (Земун : Пекограф). - 430 стр. ; 25 cm

Тираж 150. - Белешка о аутору: стр. [431]. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија: стр. 401-430.

ISBN 978-86-7395-406-6

а) Саобраћајно право

COBISS.SR-ID 279578892

*Књигу посвећујем мојој ћерки
уз захвалности на сирћљењу
док је књига настајала*

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	13
СКРАЋЕНИЦЕ	15
Први део УВОДНА РАЗМАТРАЊА И ОСНОВЕ САОБРАЋАЈНОГ ПРАВА	19
1. Терминолошка објашњења	19
А) Право.....	19
Б) Правна норма	19
В) Правни субјекти.....	20
Г) Правни однос	22
Д) Правни акт.....	22
Ђ) Правна снага.....	23
Е) Уговор.....	23
1) О врстама уговора	23
2) Уговор о превозу (опште одредбе)	23
Ж) Кодификација	26
З) Унификација.....	26
2. Саобраћај и саобраћајно право	26
3. Извори саобраћајног права	28
4. Превозне исправе у саобраћају.....	29
5. Возарина и правни положај примаоца	30
6. О штети и накнади штете у саобраћају.....	31
А) Врсте штете	31
Б) Накнада штете.....	32
7. Одговорност превозиоца.....	34
А) Врсте одговорности	35
Б) Период трајања одговорности	36
В) Правна природа одговорности	36
Г) Одговорност за помоћника и учешће више превозилаца у превозу.....	37
8. Царине у међународном транспорту робе.....	37
А) Извори царинског права.....	38
Б) О царинском поступку	40

В) Роба у транзиту.....	42
Г) Привремени увоз и ослобођење од плаћања увозних дажбина.....	46

Други део ПЛОВИДБЕНО ПРАВО49

1. Водни саобраћај – предности и недостаци.....	50
2. Појмовна разматрања и карактеристике поморског права.....	55
3. Извори пловидбеног права.....	56
А) Међународни извори.....	57
Б) Национални извори.....	60
В) Аутономни извори и међународне организације.....	62
Г) Обичаји и лучке узансе.....	62
Д) Судска пракса и правна теорија.....	63
4. Појам и индивидуализација брода.....	63
А) Појмовна одређења.....	64
Б) Индивидуализација брода.....	65
1) Име брода.....	65
2) Идентификациони број.....	66
3) Позивни знак по прописима о међународном радио саобраћају.....	66
4) Лука уписа.....	67
5. Државна припадност и упис бродова.....	67
А) О државној припадности.....	67
Б) Услови за упис у Уписник пловила.....	68
В) Врсте уписника.....	72
Г) Брисање брода из уписника.....	74
6. Бродске исправе и књиге.....	75
А) Унутрашња пловидба.....	75
Б) Поморска пловидба.....	79
7. Способност за пловидбу.....	80
А) Технички надзор.....	80
Б) Посада на броду.....	85
1) Унутрашња пловидба.....	85
2) Поморска пловидба.....	86
8. Баждарење брода.....	90
9. Луке и пристаништа.....	91
А) Третман страних бродова.....	97
Б) Лучке делатности.....	97
В) Пилотажа.....	99
10. Стварна права на броду.....	99
А) Својина на броду.....	100
Б) Сусвојина на броду.....	100
В) Заложна права на броду.....	102
1) Хипотека на броду.....	103
2) Привилегије (законска заложна права) на броду.....	105

11. Уговори о искоришћавању бродова.....	107
А) Лица код уговора о искоришћавању бродова	108
Б) Извори права за уговоре о искоришћавању бродова.....	109
В) Врсте уговора о искоришћавању бродова	109
1) Уговори о превозу.....	110
а. Уговори о превозу робе унутрашњим водним путевима или морем.....	110
1. Права и обавезе уговорних страна.....	113
а) Обавезе возара	113
б) Обавезе наручиоца.....	116
2. Укрцавање робе.....	117
а) Стојнице.....	119
б) Прекостојнице.....	119
3. Подвозарски уговор	120
4. Превозне исправе у пловидби	121
5. Возарина.....	124
6. Одговорност возара за терет.....	125
а) Посебни случајеви искључења одговорности у унутрашњој пловидби ..	128
б) Случајеви искључења одговорности у поморској пловидби	128
в) Пријава штете	129
г) Одговорност наручиоца превоза, односно крцатеља	129
б. Уговор о превозу путника и пртљага унутрашњим водним путевима или морем	129
1. Права и обавезе уговорних страна.....	130
2. Одговорност возара за превоз путника и пртљага.....	132
в. Превоз у коме учествује више возара.....	135
2) Уговори о употреби брода.....	136
а. Уговор о употреби целог брода на одређено време (“time charter”).....	136
1. Давање брода у подчартер.....	137
2. Права и обавезе уговорних страна.....	137
3. Правни положај заповедника и посаде брода	138
б. Уговор о закупу брода.....	138
1. Права и обавезе закуподавца.....	139
2. Права и обавезе закупца	139
3. Одговорност закупца	140
3) Уговор о тегљењу, односно потискивању	140
4) Други уговори о искоришћавању бродова.....	143
12. Ограничење одговорности у пловидбеном праву.....	143
А) Одговорност и ограничење одговорности за потраживања у унутрашњој и поморској пловидби	144
Б) Губитак права на ограничење одговорности.....	147
13. Вађење потонулих ствари	147
14. Пловидбено-агенцијска делатност и агенти.....	149
А) Уговори о пловидбено-агенцијским пословима	150
1) Уговор о заступању брода.....	151
а. Обавезе уговорних страна.....	152
2) О уговору о брокерским пословима у пловидби	153

15. Пловидбене незгоде.....	153
А) Заједничка хаварија.....	155
Б) Судар бродова.....	159
16. Трагање и спасавање у пловидби.....	161
17. Нуклеарни бродови и одговорност корисника нуклеарног брода.....	165
18. Вануговорна одговорност у пловидби.....	166
А) Одговорност за смрт и телесне повреде.....	167
Б) Одговорност за оштећење ствари и загађење животне средине.....	167
В) Одговорност за загађење мора нафтом – танкери.....	167

Трећи део ПРАВО У ЖЕЛЕЗНИЧКОМ САОБРАЋАЈУ..... 171

1. Улога и значај железничког саобраћаја.....	171
2. Међународно-правно регулисање и улога међународних организација у железничком саобраћају.....	173
3. Унутрашњи извори права у железничком саобраћају.....	176
4. Правни режим железничких превозних путева.....	177
5. Правни режим железничких возила.....	181
А) Регистри железничких возила и инфраструктуре.....	183
6. Правни положај железничких транспортера.....	184
7. Врсте превоза на железници.....	186
8. Товарни лист у железничком саобраћају.....	190
9. Статус жичара у правном поретку Републике Србије.....	192
10. Уговори о превозу у железничком саобраћају.....	195
А) Уговори о превозу робе и превозу кола као превозног средства железницом.....	195
1) Обавезе и права пошиљаоца.....	197
2) Обавезе железничког превозника.....	198
3) Права железничког превозника.....	201
а) Право на превознину.....	201
б) Право на накнаду трошкова.....	201
в) Право ретенције и право залогe као обезбеђења уговорних захтева.....	201
4) Одговорност железничког превозника.....	202
Б) Уговор о железничком превозу путника и пртљага.....	207
1) Права и обавезе железничког превозиоца.....	207
2) Права и обавезе путника.....	208
3) Одговорност железничког превозника за превоз путника и пртљага.....	209
4) Одговорност превозника у вези праћених возила (са доказаном кривицом).....	211
5) Рекламације.....	211

Четврти део ПРАВО У ДРУМСКОМ САОБРАЋАЈУ..... 213

1. Улога и значај друмског саобраћаја.....	213
2. Извори права у друмском саобраћају.....	214

3.	Правни положај друмског транспортера	216
А)	Лиценца за превоз терета	217
Б)	Дозволе	221
1)	Возачке дозволе	223
В)	Страни превозник	226
Г)	Лиценца за превоз путника	228
4.	Правни режим возила у друмском саобраћају	230
А)	Технички преглед	231
Б)	Елементи индивидуализације возила	232
В)	Технички услови за теретна возила и аутобусе	235
5.	Правни режим путева у друмском саобраћају	237
6.	Друмски превоз	242
А)	Врсте друмског превоза терета	242
Б)	Врсте друмског превоза путника	244
1)	Јавни превоз путника	245
а.	Домаћи превоз путника	245
б.	Међународни превоз путника	250
2)	Превоз за сопствене потребе	255
3)	Ванредни превоз	255
7.	Превозне исправе у друмском саобраћају	256
А)	Превозне исправе у друмском превозу терета	256
1)	Товарни лист у друмском саобраћају	257
2)	Преносиви товарни лист	259
Б)	Превозне исправе у друмском превозу путника	259
8.	Уговори о друмском превозу ствари и путника	261
А)	Уговор о друмском превозу ствари	261
1)	Права и обавезе уговорних страна	262
а.	Припрема за превоз	262
б.	Извршење превоза	263
в.	Предаја ствари	264
2)	Одговорност друмског превозиоца	266
Б)	Уговор о друмском превозу путника и пртљага	267
1)	Права и обавезе уговорних страна	268
2)	Одговорност друмског превозиоца за превоз путника и пртљага	269
В)	Превоз у коме учествује више превозилаца	270
Пети део ВАЗДУХОПЛОВНО ПРАВО		273
1.	Улога и развој ваздухоплова и ваздушног саобраћаја	273
А)	Развој и улога ратног ваздухопловства	276
2.	Извори ваздухопловног права	278
3.	Врсте авио превоза	282
А)	Јавни авио превоз	283
Б)	Бесплатни превоз	285

В) Узастопни превоз и уговор о узастопном превозу у ваздушном саобраћају.....	285
Г) Комбиновани превоз.....	286
Д) Чартер превоз и уговор о закупу ваздухоплова.....	286
4. Правни режим ваздушне пловидбе.....	289
5. Правни режим аеродрома.....	292
А) Услови за коришћење аеродрома.....	293
Б) Преглед аеродрома.....	296
В) Управљање аеродромом.....	298
6. Правни положај ваздушног транспортера.....	299
7. Правни режим ваздухоплова.....	302
8. Стварна права на ваздухоплову.....	305
А) Својина и сусвојина.....	305
Б) Заложно право на ваздухоплову.....	305
1) Законско заложно право на ваздухоплову.....	306
2) Уговорно заложно право на ваздухоплову.....	307
3) Судско заложно право на ваздухоплову.....	307
9. Уговори о ваздушном превозу.....	308
А) Уговор о ваздушном превозу ствари.....	308
1) Права и обавезе уговорних страна.....	309
2) Ваздухопловни товарни лист.....	312
3) Одговорност авио превозиоца за превоз ствари.....	314
Б) Уговор о ваздушном превозу путника и пртљага.....	315
1) Права и обавезе уговорних страна.....	315
2) Одговорност авио превозиоца за превоз путника и њиховог пртљага.....	320
10. Одговорност за штету коју ваздухоплов у лету причини трећим лицима и стварима на земљи.....	322
Шести део О КОМБИНОВАНОМ ПРЕВОЗУ.....	325
Седми део ШПЕДИЦИЈА.....	329
1. Развој шпедиције.....	329
2. Извори права.....	329
3. Појам, особине и функције шпедиције.....	330
4. Врсте шпедиције (шпедитера).....	331
5. Уговор о шпедицији.....	332
А) Обавезе и одговорност отпремника.....	333
Б) Права отпремника.....	334
Осми део ПРАВО У ТРАНСПОРТНОМ ОСИГУРАЊУ.....	335
1. Развој и значај транспортног осигурања.....	335
2. Појам и врсте транспортног осигурања.....	336

3. Право у транспортном осигурању у Републици Србији	337
4. Обавезно осигурање у саобраћају	340
А) Осигурање путника у јавном превозу од последица несрећног случаја....	341
Б) Осигурање власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима	342
В) Осигурање власника ваздухоплова од одговорности за штету причињену трећим лицима и путницима	346
Г) Осигурање власника чамаца од одговорности за штету причињену трећим лицима	348
5. Пловидбено осигурање	349
А) Уговор о пловидбеном осигурању	350
Б) Полиса осигурања.....	351
В) Елементи уговора о пловидбеном осигурању.....	352
1) Осигурани предмет	352
2) Осигурани износ.....	353
3) Премија	353
4) Ризици	354
5) Штете.....	355
6) Трајање и просторна ограничења покрића из осигурања.....	356
Г) Права и обавезе осигуравача и осигураника	358
Д) Осигурање од одговорности	359
6. Уговор о копненом осигурању	360
А) Осигурани случај	361
Б) Полиса осигурања и лист покрића	361
В) Трајање осигурања	361
Г) Вишеструко и двоструко осигурање.....	362
Д) Обавезе уговарача осигурања.....	362
1) Пријава околности значајних за оцену ризика	362
2) Плаћање премије	363
3) Обавештавање осигуравача о променама ризика.....	363
Ђ) Права и обавезе осигуравача	364
1) Исплата накнаде или уговорене своте.....	364
2) Приговори осигуравача	365
3) Спречавање осигураног случаја и спасавање	365
4) Препуштање оштећене осигуране ствари	365
5) Накнада штете покривене осигурањем	365
Е) Надосигурање и подосигурање	366
Ж) Отуђење осигуране ствари.....	366
З) Прелаз осигураникових права према одговорном лицу на осигуравача (суброгација).....	367
И) Одговорност осигуравача	367
7. Осигурање у ваздушном саобраћају	367
А) Уговор о осигурању у ваздушном саобраћају.....	368

Девети део ОСНОВЕ КАЗНЕНОГ И ПРЕКРШАЈНОГ ПРАВА И БЕЗБЕДНОСТ У САОБРАЋАЈУ	371
1. Прекршаји у законодавству Републике Србије	371
А) Прекршајне санкције.....	372
Б) О прекршајном поступку	375
2. О кривично-правној регулативи у саобраћају.....	379
3. Право у безбедности саобраћаја.....	383
А) Водни саобраћај.....	383
1) Значај система телекомуникација за безбедност пловидбе	384
2) Сузбијање незаконитих радњи против безбедности пловидбе.....	387
Б) Ваздушни саобраћај	388
В) Железнички саобраћај.....	392
Г) Друмски саобраћај	398
ЛИТЕРАТУРА	401
Преглед домаћих прописа у области саобраћаја и комуникација.....	403
Одабрани међународни прописи које је прихватила и наша земља	410
Одабрани прописи Европске Уније	412
БЕЛЕШКА О АУТОРУ	431

ПРЕДГОВОР

Практикум је намењен студентима Саобраћајног факултета у Београду за припрему испита саобраћајно транспортних права. Са жељом да обиман материјал учини доступним студентима, аутор у овом издању, уз актуелне чињенице релевантне за неопходна знања из ове области, наводи и низ интересантних историјских података из области развоја саобраћајно-транспортног права. Имајући у виду да инжењери у оквиру свог посла имају обавезу да тумаче прописе у саобраћају, практикум у уводном (општем) делу садржи и терминолошка објашњења основних правних појмова који се иначе не изучавају у саобраћајном праву, већ у општијим гранама правне науке.

АУТОР

